

Kralenspel 2022

Het boek

Het Kralenspel – ‘Das Glasperlenspiel’ - verscheen in 1943. De auteur Hermann Hesse kreeg enkele jaren later de Nobelprijs voor literatuur. Hij beschrijft in zijn roman een denkbeeldige samenleving Kastalië rond het jaar 2200. De belangrijkste activiteit in Kastalië is het jaarlijks gedurende enkele weken spelen van het Kralenspel. In essentie is het een zich ieder jaar verder ontwikkelend spel, waarbij de wetmatigheden van verschillende disciplines – zoals de wiskunde, biologie, grammatica, rechtswetenschap - in spelvorm op elkaar betrokken worden.¹ Ieder jaar worden de spelregels iets verder aangescherpt en verfijnd. Het spel wordt in het boek niet geoperationaliseerd en kan op verschillende manieren gestalte krijgen.

“Het Kralenspel is dus een spel met alle waarden en inhouden van onze cultuur, het speelt ermee, zoals bij wijze van spreken een schilder in de gouden eeuw van de kunsten wellicht heeft gespeeld met de kleuren van zijn palet. Alles wat de mensheid in haar creatieve tijdperken aan inzichten, nobele gedachten en kunstwerken heeft voortgebracht, alles wat geleerden in de daarop volgende perioden van wetenschappelijke studie hebben herleid tot begrippen en omgezet in intellectueel bezit, al dit omvangrijke materiaal van geestelijke waarden bespeelt de beoefenaar van het Kralenspel zoals de organist zijn orgel.” (Hermann Hesse, het Kralenspel)

Ambitie

Nederland scoort goed op verschillende internationale wetenschappelijke ranglijsten. Samenwerking vormt daarbij een belangrijke sleutel: samenwerking tussen individuele wetenschappers, tussen universiteiten en tussen overheid, markt en kennisinstellingen. Polderen zit ons blijkbaar in het bloed.²

In 2022 is Leiden ‘European City of Science’. Dat vormt volgens het organiserend comité een interessante gelegenheid om verschillende Nobelprijswinnaars uit te nodigen om naar Nederland te komen om het Kralenspel te spelen. In de communicatie kan breed worden uitgepakt met ‘the First Global Glass Bead Game’. Nederland profileert zich internationaal als kennisland waar nieuwe spannende dingen gebeuren, waar het DNA van wetenschappen uiteen wordt gerafeld en waar nieuwe verbindingen tussen disciplines worden gelegd.³

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Het_kralenspel

² <https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/the-dutch-polder-model-in-science-and-research>

³ <https://www.esof.eu/en/about-855/intro-to-esof.html>

Over recombinitie en nieuwe verbindingen

De huidige wetenschap wordt gekenmerkt door vergaande specialisatie en fragmentatie. Nieuwe inzichten leiden tot nieuwe vragen op afgebakende onderdelen. Waar de Universiteit Leiden in 1575 startte met slechts enkele disciplines, daar vindt nu wetenschappelijke ontwikkeling plaats in enkele honderden deeldisciplines.

Tegelijkertijd vindt innovatie vaak juist plaats in de tussengebieden, op het grensvlak van biologie en chemie, van ICT en nanotechnologie, of van psychologie, economie en bestuurskunde. Achter de kakofonie aan geluiden die kenmerkend is voor het huidige tijdsgewricht, schuilt tegelijkertijd ook een indringende behoefte aan synthese, verbinding en samenballing. Het Kralenspel biedt haar beoefenaars een bril om de werkelijkheid op andere manieren te beschouwen; minder gefragmenteerd en meer verbonden. In zekere zin bestaat iedere wetenschappelijke zoektocht uit het combineren en recombineren van kralen, van woorden, van verhalen, van wetmatigheden en inzichten. Het vormt daarmee de aanzet voor het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal, en voor het ontdekken van nieuwe vormen van gezamenlijkheid. De metafoor van het Kralenspel maakt de geesten rijp om ideeën en concepten uit verschillende kennisdomeinen met elkaar te verbinden. Het biedt haar beoefenaars een nieuw speelveld voor het vrijmoedig en 'probleemgunstig' recombineren van bouwstenen en toekomstperspectieven. Het kan leiden tot nieuwe ontdekkingen en inzichten.

Ervaringen en voorbeelden

Variaties op het Kralenspel zijn de afgelopen jaren gespeeld in opdracht van verschillende departementen. Daarbij zijn verschillende type spelen te onderscheiden.

Variatie; inzet kralen als opstap in creatief proces. In opdracht van Rijkswaterstaat (RIZA) is een Kralenspel gespeeld over de vraag welke nieuwe stappen gezet moeten worden op het gebied van 'innovatie en organisatie-ontwikkeling'. Op deze dag is gewerkt met een compilatie van wetmatigheden vanuit verschillende disciplines, maar ook filmpjes en muziekfragmenten.

Recombinatie; nieuwe probleem-oplossingscombinaties. In opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie is een Kralenspel georganiseerd over het thema 'technologie en criminaliteitspreventie'. Voorafgaand was een verkenning gedaan naar nieuwe ontwikkelingen op dit terrein zoals tagging, datafusie, biosensortechnologie en domotica. De oogst van deze verkenning werd gepresenteerd in een overzicht met 4 x 15 kralen in de volgende categorieën: **1) Probleem/delict, 2) Technologie, 3) Functionaliteit/mechanisme en 4) Beoordelingscriteria**

Balanceren tussen uitersten. In samenwerking met NIAS/KNAW vond een bijeenkomst plaats met 12 wetenschappers over de 'pro's en cons of diversity'. Onder welke omstandigheden is diversiteit waardevol en productief en onder welke omstandigheden pakt diversiteit juist negatief uit? Hierop werd gereflecteerd door o.a. economen, sociologen, evolutionair biologen en religie-wetenschappers. De bijeenkomst leverde waardevolle inzichten en handvatten op voor het bepalen van een bij de situatie passende mate van diversiteit.

Mechanismen en patronen, mogelijke bronnen:

- Wetmatigheden uit verschillende disciplines
- 40 Principes technische vindingen (TRIZ)
- 21 Mechanismen cross-industry innovation (Heleven e.a.)
- 16 archetypen van mislukkingen (Iske)
- Patronen in sociale innovaties
- Andere..

“(...) niets onttrekt zich zo zeer aan de weergave door woorden en niets is toch noodzakelijker dan te spreken over bepaalde dingen, waarvan het bestaan noch bewijsbaar, noch waarschijnlijk is. Maar juist het feit dat vrome en consciëntieuze mensen ze in zekere zin als bestaande dingen behandelen, brengt ze een stapje nader tot het Zijn en tot de mogelijkheid geboren te worden.”

(Hermann Hesse, voorwoord bij het Kralenspel)

Leiden, 2019, imi/ge